

VAHOLMS BRO - en högst ovanlig bro

Om ni till äventyrs har vägarna förbi den lilla orten Tidán i Västergötland, vill vi tipsa er om att svänga av från länsväg 200 och ta av mot en enskild väg där det finns ett lokaliseringssymbol för sevärdhet. Det gjorde vår pensionerade vägingenjör Leif Kronkvist i somras, och det resulterade i denna artikel. Det handlar om en bro som är helt unik i sitt slag i Sverige, Vaholms Brohus. Läs artikeln på nästa sida.

*Text: Leif Kronkvist
Foto: Kerstin Ericsson*

På långt håll ser det ut som en lada ute på en åker. Bron tillhör gården Vaholm som ligger strax utanför samhället Tidän, några mil norr om Skövde för att vara mer exakt. Gården har länge varit den dominerande egendomen i området.

Bron går över ån Tidän som förresten som å betraktat, är en av få åar som rinner norrut.

Gårdens ägare fick ett större behov av att utföra transporter och behövde därmed kunna ta sig över ån Tidän. Ville man ta sig över så vara det bara att bygga sig en bro. Den uppfördes med största sannolikhet i mitten av 1800-talet.

Enkel konstruktion

Bron är en så kallad hängverksbro i två spann om totalt 34 meter. Landfästen är som sig bör på denna tid uppförda av kallmurad sten. Stödet i mitten är i vart fall idag sammanhållen med dragband av järn. Huvudreglar av rundtimmer. På huvudreglarna står längsgående spännstolar av trä med smidda hängjärn som bär upp brobanan. På huvudreglarna ligger också bjälkar som fungerar som upplag för brohuset och för körbanan av plank. Själva huset är fristående och byggt på traditionellt sätt i en enkel stolpkonstruktion. Taket är uppbyggt av enkla takstolar på konsoler av naturvuxna knän. Och täckt av tjärad spån. Vare sig bro eller brohus är speciellt märkvärdiga – det är kombinationen som är unik.

Har ni sett filmen Broarna i Madison County? I så fall såg ni flera exempel på täckta broar i filmen där Clint Eastwood och Meryl Streep spelade huvudrollerna.

Varför en täckt bro?

Frågan som många med mig ställt är varför uppfördes ett hus över en bro? Var fick ägaren tips om detta? Hade han varit över i USA och fått tips om detta kan man fundera över. Även om just denna bro är unik i Sverige så lär det finnas drygt 800 täckta träbroar i USA. Där är intresset för dessa täckta broar mycket stort och det lär finnas föreningar som just ordnar festivaler för dessa.

Vad är fördelen med en täckt bro?

Vad är då nyttan med en täckt bro funderar jag över som pensionerad vägingenjör? Ja, man slipper naturligtvis röja snö på bron, slitplank på farbanan håller förmodligen lite längre, med det kan knappast vara ett skäl nog att bygga ett hus över bron. Kostnaden för huset överstiger naturligtvis löpande driftkostnad för en vanlig bro. Så vitt jag erfar så finns inte något rimligt svar på just varför man försåg bron med ett hus. Det var ingen som anammades av dåvarande broingenjörer på kungliga väg och vattenbyggnadsstyrelsen. Eftersom Vaholms gård var den dominerande gården i denna socken under mitten av 1800-talet bron uppfördes, kan man fundera över om det var ett sätt att visa för utomstå-

Det är inte kostnadseffektivt med täckta broar, men vackert. Det kan vi nog alla konstatera.

ende att detta var något unikt och fint. Här bor en förmögen man, det skall besökarna se på långt håll. Svaret på frågan varför man bygger hus över broar torde rimligen finnas i USA där de finns åtskilliga. Kommer jag över till USA framledes lovar jag er att ta reda ut frågan.

Bron renoveras och Vägverket hjälper till

En bro oavsett konstruktion måste underhållas, viket vi på REV har som ett mantra. Vaholms bron var i ett mycket dåligt skick i slutet på 80-talet. Ägaren till bron, Carl-Gustav Bloom var faktiskt i valet och kvalet att riva bron. Ägaren sökte klokt nog bidrag från Riksantikvarieämbetet och fick också ett bidrag beviljat. Det visade sig att bidraget tyvärr inte skulle räcka speciellt långt för de kostnader som ägaren stod inför. Nu skulle det visa sig att Länsantikvarien vände sig till

dåvarande Vägverket med möjlighet att erhålla ett riktat bidrag för renoveringen. Eftersom Vägverket inför dess firande av 150-års jubileum beslöt Vägverket att skjuta till pengar med motiveringen att bro var ungefär lika gammal som Vägverket.

Det omfattande renoveringsarbetet slutfördes 1992. Bron används än i dag för gårdens folk. Bron förklarades också som byggnadsminne av länsstyrelsen.

Byggnadsminnesmärkning: Byggnadsminnen är kulturhistoriskt värdefulla byggnader, och anläggningar som byggnadsminnesförklaras enligt bestämmelserna i kulturmiljölagen.